

EVALUATIE AFVALINZAMELING 2017

SEPTEMBER 2018

Gemeente Renkum

Inhoudsopgave:

1.	De wijzigingen	4
2.	De overgangperiode	4
3.	Kliko's	4
4.	Ondergrondse containers	5
5.	Effect nieuw beleid	6
	5.1 Herbruikbare grondstoffen	6
	5.2 PMD	6
	5.3 Afname restafval	7
	5.4 Aanbiedpercentage kliko's voor restafval	8
6.	Maatwerk	8
	6.1 gft+e bij hoogbouw	8
	6.2 Stoma- en incontinentieregeling	8
	6.3 Luierbrenpunten	8
	6.4 Kwijtscheldingen	9
7.	Communicatie	9
	7.1 Inzet Schone Buurt Coaches	9
	7.2 Afvalkalender nieuwe stijl	10
	7.3 App AfvalWijzer	10
	7.4 Media aandacht	11
8.	Handhaving	12
9.	Grof huishoudelijk afval	12
	9.1 Afvalbrenstation 'Veentjesbrug'	13
10.	Bijeffecten	14
	10.1 Zwerfafval	14
	10.2 PMD inzameling bij hoogbouw	14
	10.3 Afval van niet-huishoudens	15
	10.4 Basisadministratie	15
	10.5 Openbare afvalbakken	15
	10.6 Inzameling papier en karton	15
	10.7 Afwijkend afvalgedrag	15
	10.8 Bijplaatsingen naast ondergrondse containers	16
	10.9 Vermindering afvalaanbod	16
11.	Klachten en meldingen	16
12.	Projectkosten	17

13.	Afvalstoffenheffing	17
	13.1 Variabele tarieven	17
	13.2 Basis tarieven	18
	13.3 Totale afvalstoffenheffing per huishouden	18
14.	Enquete via inwonerspanel 'Renkum Spreekt'.	18
15.	Benchmark huishoudelijk afval 2017	19
	15.1 Milieu	19
	15.2 Kosten	19
	15.3 Dienstverlening	20
	15.4 Regievaardigheden	20
16.	Toekomstbestendigheid	20
17.	Conclusies invoering nieuwe inzameling	21
18.	Mogelijkheden tot kostenbesparing	21
	18.1 Verlagen inzamelfrequentie gft+e	21
	18.2 PMD inzamelen met klike's	22
	18.3 Verlagen inzamelfrequentie van restafval	22
	18.4 Wijzigingen toegangsbeleid afvalbrengstation	23
	18.5 Aanpassen kwijscheldingsbeleid afvalaanbod	23
19.	Toekomstige ontwikkelingen	23
	19.1 Verbrandingstarief restafval	23
	19.2 Verbrandingsbelasting	24
	19.3 Vergoedingen voor PMD	24
	19.4 Kwaliteit PMD	24
20.	Nawoord	25

Bijlage 1: Factsheet Evaluatie afvalinzameling

Bijlage 2: Managementrapportage Benchmark Huishoudelijk Afval 2017

Bijlage 3: Rapportage Burgerpanel 'Renkum Spreekt' Afvalinzameling

Bijlage 4: Artikel NRC 23 augustus 2018: 'Kilofetisjisten' vergeten burger die met dat afval moet slepen.

Inleiding

27 januari 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het 'Afvalbeleidsplan Gemeente Renkum 2016-2020'. Vervolgens is op 1 januari 2017 gestart met de nieuwe manier van afvalinzameling. In juni van 2017 is over de maanden januari tot en met april 2017 met een tussenevaluatie verslag gedaan van de eerste resultaten van de nieuwe manier van inzamelen. De nu voorliggende evaluatie heeft betrekking op geheel 2017. Hierin wordt teruggekeken op de behaalde resultaten, de kosten, inkomsten van de afvalstoffenheffing en tevredenheid van de inwoners. Ook worden in de evaluatie aanbevelingen gedaan met als doel de kosten van de afvalinzameling en daarmee de afvalstoffenheffing beheersbaar te houden.

1. De wijzigingen

De gemeenteraad heeft in januari 2016 besloten tot de volgende veranderingen:

- a. Afschaffen van inzameling met de duobak en daarvoor in de plaats een afzonderlijke klike voor restafval en gft+e afval in te voeren.
- b. Hoogbouwbewoners gebruik laten maken van ondergrondse containers met toegangsautorisatie.
- c. Invoering van 'betalen per keer' voor restafval.
- d. Wijzigen van de inzamelfrequenties voor restafval en gft+e.
- e. Invoering van 'halen is betalen' voor grofvuil
- f. Afwijkend van het voorstel de inzameling van PMD te handhaven op één keer per 2 weken.
- g. De wijzigingen vóór 1 januari 2018 te evalueren en de raad hierover te informeren.

Om de veranderingen in beleid door te voeren zijn nieuwe gechipte klike's voor restafval en gft+e uitgezet en 45 nieuwe ondergrondse containers voor restafval geplaatst. Daarnaast is een uitgebreid communicatietraject van start gegaan onder de naam 'Ontdek de waarde van afval'.

2. Overgangperiode

Na het vaststellen van het afvalbeleidsplan in januari 2016 zijn de voorbereidingen tot de wijzigingen direct in gang gezet. Hiervoor is een projectgroep in het leven geroepen met daarin van zowel van de gemeente als van ACV een afvaardiging. Na zomer is, na een inspraakperiode, gestart met de aanleg van 45 (half) ondergrondse containers. Vervolgens zijn de oude afvalcontainers opgeruimd. Vanaf het 4e kwartaal 2016 zijn nieuwe klike's bij de inwoners uitgezet. Inwoners kregen de mogelijkheid om af te wijken van de standaard klike's van 140 liter door een 240 liter klike. Dit heeft bij een aantal inwoners tot onduidelijkheid geleid waardoor na het uitzetten van de klike's op een aantal adressen alsnog een omruiling heeft plaats moeten vinden. In het laatste kwartaal van 2016 kregen de inwoners de gelegenheid om te wennen aan de nieuwe klike's maar werd, in opdracht van de gemeenteraad, de wekelijkse inzamelfrequentie gehandhaafd.

3. Klike's

Na het uitzetten van de nieuwe klike's voor gft+e en restafval en de start van de nieuwe inzameling werden alle inwoners geconfronteerd met de wijzigingen. Sommige inwoners gaven aan dat de capaciteit te weinig of de ophaalfrequentie te laag was. Toch is het de meeste inwoners uiteindelijk gelukt om het afval beter te scheiden en uit te komen met het formaat van de klike. In

de zomer van 2017 is de mogelijkheid geboden om na een gewenningsperiode van een half jaar alsnog van formaat te wisselen. Hier hebben ongeveer 600 inwoners gebruik van gemaakt. De inzamelfrequentie van gft+e is wekelijks met uitzondering van de wintermaanden december, januari en februari. De inzamelfrequentie is dan door het ontbreken van tuinafval een keer per maand. Dit heeft tot gevolg gehad dat in december veel reacties zijn gekomen van inwoners die niet uitkomen met een maandelijkse inzamelfrequentie. Zij geven aan dat dit te beperkt is. Zij hebben vaak grote tuinen met veel bladafval. Ook blijkt dat het wisselen van de inzamelfrequentie gedurende het jaar tot onduidelijkheid leidt. Inwoners hebben de verwachting dat er ook in de wintermaanden op de gebruikelijke dag wekelijks wordt ingezameld. Een mogelijke oplossing hiervoor lijkt de overstap naar een twee-wekelijkse inzameling gedurende het hele jaar. Uit benchmarks met andere gemeenten blijkt dat de meeste gemeenten een twee-wekelijkse inzameling voor gft+e hanteren. Inwoners die hier niet mee uitkomen kunnen tegen kostprijs een extra klike voor gft+e aanvragen. Een voordeel hiervan is dat de inzamelkosten omlaag gaan. In plaats van de huidige 42 inzamelrondes per jaar wordt dit 26 keer per jaar. Hiermee valt een besparing te realiseren van ongeveer € 80.000,- per jaar.

4. Ondergrondse containers

Binnen het project zijn de oude bovengrondse, vrij toegankelijke, containers verwijderd. Hiervoor in de plaats zijn 45

(semi)ondergrondse containers met toegangsautorisatie gerealiseerd. De nieuwe containers zijn geschikt om zowel 30 als 60 liter afvalzakken in te storten. Daarnaast worden de containers van stroom voorzien door zonnecellen. Alle locaties zijn getoetst aan vooraf vastgestelde criteria en daarna vastgesteld door het college. Behoudens enkele reacties zijn er geen formele

bezwaren op de containerlocaties ontvangen. De gebruikers van de containers (bewoners van hoogbouw) zijn met een speciale folder geïnformeerd over de werking. Per dorp is een afzonderlijke folder gemaakt zodat men kon zien waar de ondergrondse containers zich in de eigen woonomgeving bevinden. Deze locaties zijn ook via internet te raadplegen. Ook hebben de Schone Buurt Coaches op diverse locatie ontmoetingsmomenten georganiseerd om uitleg te geven. Omdat de reeds bestaande ondergrondse containers gevoeliger bleken voor storingen en daarnaast niet geschikt zijn om twee volumematen te kunnen verwerken heeft dit geleid tot het bijplaatsen van vuilniszakken naast de containers en klachten van inwoners. Daarom is medio 2017 de keus gemaakt om het bovengrondse deel van de containers (de zuil) te vervangen door nieuwe zuilen. Dit tot tevredenheid van de inwoners.

Om de werking van de ondergrondse containers op afstand te kunnen monitoren is er een webapplicatie beschikbaar om de gewenste informatie uit te filteren. De Schone Buurt Coaches houden de werking van de ondergrondse containers ook in de weekenden in de gaten en komen in actie wanneer er storingen optreden.

5. Effect nieuw beleid

Het doel van alle wijzigingen is om te voldoen aan de in het coalitieakkoord verwoorde ambitie van 75% afvalscheiding in 2018. Deze ambitie is ruimschoots behaald en overtreft de verwachtingen. De resultaten zijn terug te vinden in onderstaande tabel.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Scheidings-percentage	57	58	60	61	60	62	77
Kg restafval per inwoner	258	246	222	222	223	212	111

De tabel laat zien dat na invoering van het nieuwe inzamelsysteem het scheidingspercentage sterk is gestegen. Ook het aantal kilogrammen restafval per inwoner per jaar (grof + fijn restafval) is fors gedaald. De VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding, zoals vermeld in het coalitieakkoord 2014-2018, is daarmee behaald.

5.1. Herbruikbare grondstoffen

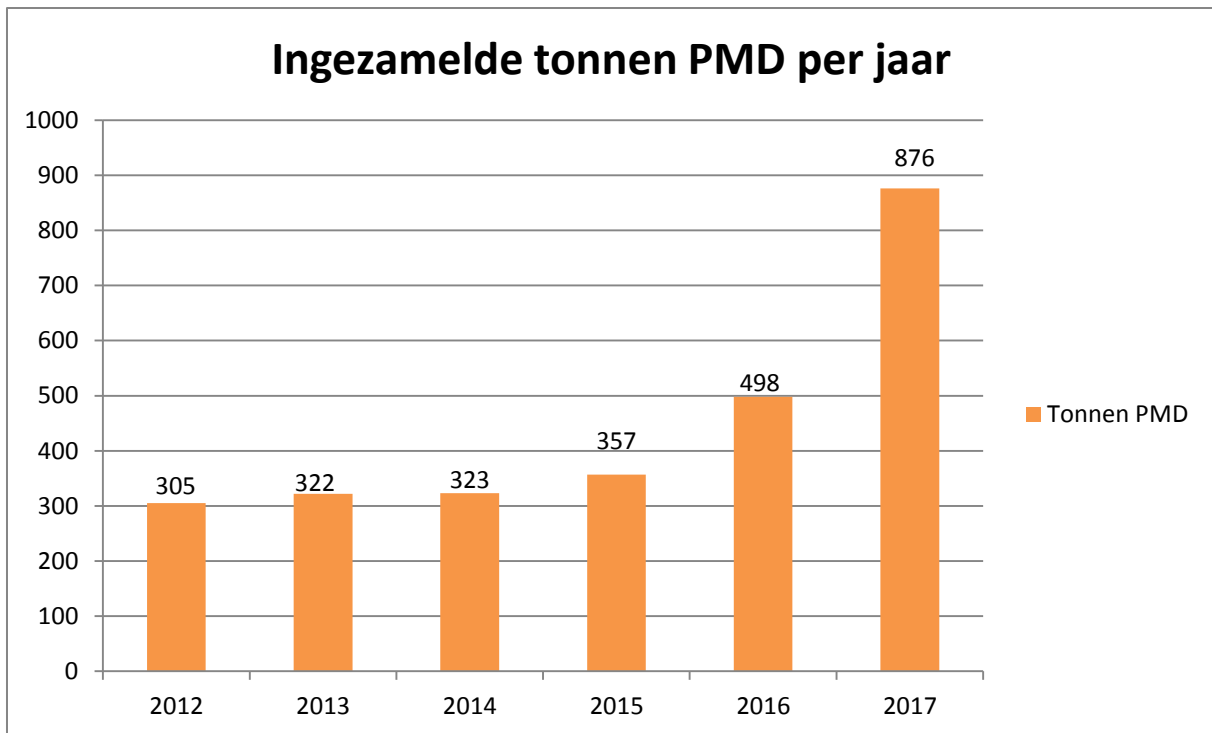
Onderstaande tabel geeft de toename aan van enkele herbruikbare grondstoffen. De hoeveelheden van het Afvalbrengstation 'Veentjesbrug' zijn hier niet bij meegenomen.

Herbruikbare grondstof	Toename t.o.v. 2016
Gft+e	+ 10,07%
Papier en karton	+ 7,38%
PMD	+ 76%
Glas	+ 9,9%
Textiel	+ 12,10%
Herbruikbare huisraad	+ 19,76%

5.2. PMD

Opvallend is de sterke toename van PMD. Sinds de overgang van de inzameling van plastic verpakkingen naar PMD (september 2015) is sprake van een sterke stijging van het aanbod. Onderstaande grafiek geeft de stijging aan sinds het jaar 2012.

Deze forse stijging van aanbod heeft er toe geleid dat een tweewekelijkse inzameling van PMD niet langer houdbaar bleek. Dit heeft geleid tot veel klachten van de inwoners die het PMD niet zo lang in huis wilden opslaan. Daarnaast bleek dat de inzameling van een dergelijke toename aan PMD niet met de beschikbare voertuigen in één dag kon worden ingezameld. Daarom is de inzameling vanaf september 2017 verhoogd naar één keer per week. Opgemerkt wordt dat regelmatig PMD-vreemd product wordt aangeboden in de zakken. Teveel vervuiling leidt tot afkeur bij de verwerker waardoor de verwerkingskosten stijgen. Met inzamelaar ACV is daarom afgesproken dat bij constatering van teveel verkeerd materiaal de zakken PMD niet worden meegenomen. Deze zakken worden voorzien van een sticker met daarop aangegeven waarom het PMD is blijven liggen. Deze aanpak werkt.

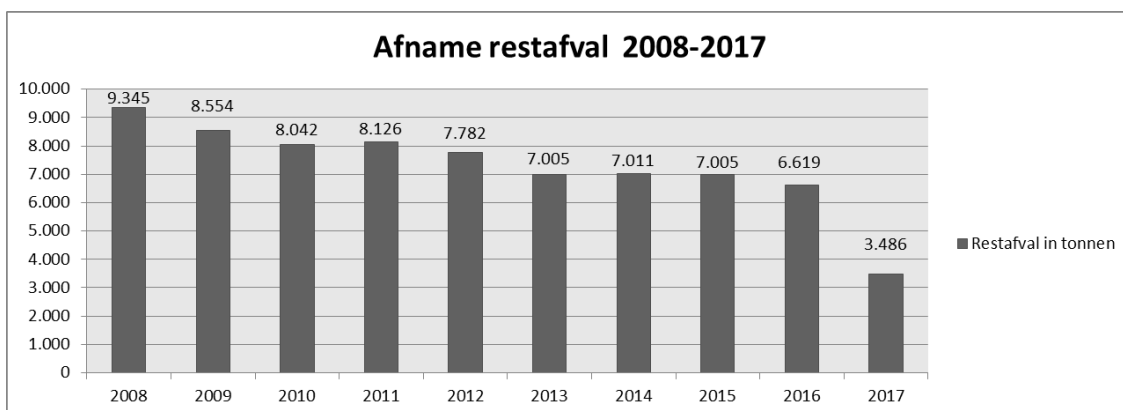
5.3. Afname restafval

Een toename van herbruikbare grondstoffen betekent een afname van het te verbranden restafval. In onderstaande tabel is ten opzichte van het jaar 2016 de afname van restafval (grof en fijn) in tonnen weergegeven.

Jaar	Restafval
2016	6.619 ton
2017	3.486 ton
Afname	-3.133 ton

In vergelijking met 2016 is 3.133 ton minder restafval verbrand. Een afname van ongeveer 53%.

Door diverse maatregelen om afval beter te scheiden is over de periode 2008-2017 de hoeveelheid restafval geleidelijk afgenomen. De grootste afname is behaald in het jaar na invoering van de nieuwe inzameling. De grafiek hieronder geeft het verloop duidelijk aan.

5.4. *Aanbiedpercentage kliko's voor restafval*

Tijdens de wisseling van duobak naar kliko's heeft 75% van de inwoners gekozen voor een klein formaat kliko van 140 liter voor restafval. De afgelopen jaren is er meer draagvlak ontstaan voor het beter scheiden van afval. Daarnaast is de invoering van de financiële prikkel voor restafval van grote invloed geweest op het scheidingsgedrag. Dit heeft er toe geleid dat de gemiddelde kliko voor restafval om de 6 tot 7 weken aangeboden wordt om te ledigen. Een nadeel hiervan is dat de geraamde inkomsten van het variabele deel van de afvalstoffenheffing lager zijn dan vooraf was verwacht. Bij het opstellen van het beleid in 2015 is er van uit gegaan dat een eenpersoonshuishouden de kliko 8 keer aan de straat zou zetten. Een tweepersoonshuishouden 13 keer en een drie- of meerpersoonshuishouden 17 keer.

6. Maatwerk

6.1. *gft+e bij hoogbouw*

In een systeem waarbij een bedrag in rekening wordt gebracht voor het aanbieden van restafval werkt het in de praktijk niet om vrij toegankelijke verzamelcontainers voor gft+e of PMD bij hoogbouw te plaatsen. Gemeenten die hier wel toe over zijn gegaan komen uiteindelijk tot de conclusie dat de herbruikbare grondstoffen teveel verontreinigd zijn met restafval. Dit heeft tot gevolg dat de inhoud van de container niet meer als grondstof verwerkt kan worden en alsnog naar de verbrandingsoven gaat. In de gemeente Renkum is er daarom bewust voor gekozen om oude gemeenschappelijke gft-voorzieningen bij hoogbouw te verwijderen. Het feit dat er in het verleden bij hoogbouw nauwelijks van dergelijke voorzieningen gebruik werd gemaakt rechtvaardigde deze keuze. Bewoners van hoogbouw die in de nieuwe situatie toch graag gft+e willen scheiden kunnen, al dan niet in gezamenlijkheid met medebewoners, een gft+e kliko aanvragen die zonder kosten wordt bezorgd. Wel is men zelf verantwoordelijk voor het gebruik en het aan de weg plaatsen tijdens ophaaldagen. Aanvankelijk leverde deze keuze weerstand op bij een aantal inwoners maar inmiddels zijn er ruim 50 van dergelijke hoogbouw-kliko's uitgezet.

6.2. *Stoma- en incontinentieregeling*

Voor inwoners die vanwege medische redenen veel incontinentie- of stomamateriaal gebruiken is een speciale regeling opgezet. Met een speciaal formulier kan men hieraan deelnemen. Hoogbouwbewoners krijgen een aantal gratis aanbiedingen bij een ondergrondse container terwijl bewoners van grondgebonden woningen een speciale luchtdichte kliko kunnen aanvragen die tegen gereduceerd tarief geleased wordt. Eind 2017 maken 85 inwoners gebruik van de regeling. Veel gebruikers hebben aangegeven tevreden te zijn met deze regeling.

6.3. *Luierbrengpunten*

Inwoners die veel gebruik maken van luiers of incontinentiemateriaal wordt ook de mogelijkheid geboden om dit afval tijdens openingstijden af te leveren bij vijf brengpunten. Het betreft een verzorgingshuis, een drietal kinderdagverblijven en Afvalbrengstation Veentjesbrug. Van deze voorzieningen wordt goed gebruik gemaakt en voorziet in een behoefte. Hierbij is aansluiting gezocht bij de bestaande afvalinzameling bij de betreffende bedrijven. Met hen is de afspraak gemaakt dat de meerkosten van het toegenomen afval voor rekening van de gemeente zijn. Omdat de verwerking van luiermateriaal tot herbruikbare grondstoffen nog in de kinderschoenen staat en bovendien kostbaar is, wordt het luiermateriaal voorlopig nog als restafval afgevoerd naar de verbrandingsovens.

6.4. Kwijtscheldingen

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtsstelling aanvragen voor de gemeentelijke belastingen. Tot en met het jaar 2016 betaalden deze inwoners geen afvalstoffenheffing. In het nieuwe systeem krijgen zij nog steeds volledige vrijstelling voor het vaste deel van de afvalstoffenheffing. Ten aanzien van het variabele deel (het aantal aanbiedingen van restafval) geldt dat zij ook daarvoor vrijstelling krijgen, afhankelijk van de gezinsgrootte. Een groot gezin mag meer afval aanbieden dan een eenpersoonshuishouden. Bij normaal scheidingsgedrag merken zij dan ook niets van de gevolgen van de nieuwe manier van inzamelen. Boven een bepaald aantal aanbiedingen wordt wel een bedrag in rekening gebracht. Echter, met de regeling is het mogelijk zoveel restafval aan te bieden dat van een (service)prikkel nauwelijks sprake is. Het versoberen van de regeling door het aantal gratis aanbiedingen te beperken is daarom een mogelijkheid om het scheiden van afval beter te stimuleren.

Inwoners die in aanmerking komen voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen kunnen daarnaast twee keer per jaar grof afval gratis op laten halen.

7. Communicatie

Vanaf februari 2016 is gestart met het opzetten van een communicatiecampagne om de gewijzigde afvalinzameling onder de aandacht van de inwoners te brengen. Onder de noemer 'Ontdek de waarde van afval' is het project op de kaart gezet. Daarvoor is een campagnewebsite gelanceerd en zijn huis aan huis folders verspreid waarin de nieuwe manier van inzamelen aan de inwoners is meegedeeld. Voor laaggeletterden is een speciaal filmpje gemaakt met daarin de belangrijkste wijzigingen.

In de communicatie is onderscheid gemaakt tussen hoogbouwbewoners die aangewezen zijn op ondergrondse containers en grondgebonden woningen. Zij bieden het afval aan met klike's. Alle informatie over de nieuwe inzameling is te vinden op de website: www.ontdekdewaardevanafval.nl. Daarnaast is ook veel gebruik gemaakt van de gemeentepagina in het huis aan huisblad en zijn social media veelvuldig ingezet. Ook zijn met een eigen marktkraam de weekmarkten en winkelcentrum 'De Weerd bezocht'. In totaal 9 keer. Tenslotte zijn met het nieuwe inzamelvoertuig demonstraties verzorgd hoe de nieuwe inzameling in zijn werk gaat.

7.1. Inzet Schone Buurt Coaches

Alle communicatie ten spijt blijkt in de praktijk dat niet iedereen bereikt wordt. Daarom is er voor gekozen om 'Schone Buurt Coaches' in te zetten om bewoners persoonlijk te helpen met alle vragen rondom de nieuwe afvalinzameling en het voorkomen van zwerfafval. Met name oudere inwoners en degenen die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn hebben veel profijt van de Schone Buurt Coaches. Zij zijn een regelrecht succes gebleken en dragen voor een groot deel bij aan het resultaat van de nieuwe afvalinzameling. Dit succes is opgemerkt door de NVRD (Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement). Op verzoek heeft de gemeente Renkum voor de leden van de NVRD een presentatie verzorgd over de Renkumse werkwijze. Ook is de Renkumse Schone Buurt Coach door de NVRD, Rijkswaterstaat en Nederland Schoon

genomineerd voor de titel 'Uitbinker 2017'. Dit is een landelijke verkiezing voor de meest onderscheidende aanpak voor een schone buitenruimte.

De Schone Buurt Coaches hebben veel huisbezoeken afgelegd (in totaal 524 contactmomenten in 2017). Het doel hiervan was uitleg geven over het nieuwe systeem en de werking van de ondergrondse containers. En daarmee het voorkomen van bijplaatsingen en zwerfafval. Ook zijn mogelijke oplossingen ter plaatse aangereikt om het de inwoners makkelijker te maken. Bijvoorbeeld het plaatsen van PMD haakjes in de openbare ruimte of het ondersteunen bij het aanvragen van een nieuwe milieupas bij ACV.

Daarnaast zijn de Schone Buurt Coaches actief op zoek gegaan naar 'ambassadeurs' (contactpersonen) in de buurt die bijdragen aan een schone buurt. Op meldingen van storingen en bijplaatsingen bij ondergrondse containers is snel gereageerd. Tenslotte zijn aandachtsgebieden in kaart gebracht waar extra aandacht naar toe gaat. Geconcludeerd kan worden dat door de inzet van de Schone Buurt Coach veel overlast door zwerfafval en dumping is voorkomen en daarnaast de acceptatie van de nieuwe inzameling is versneld.

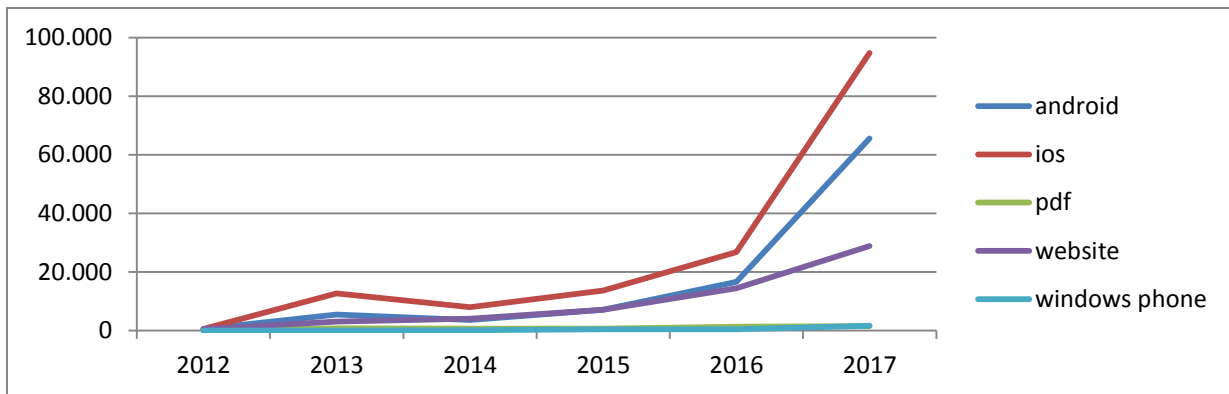

7.2. Afvalkalender nieuwe stijl

Met de invoering van de nieuwe manier van inzamelen is overgestapt op een andere afvalkalender. De nieuwe papieren afvalkalender is per adres op maat gemaakt. De afvalkalender is op ieder woonadres bezorgd maar is ook te downloaden via www.mijnafvalwijzer.nl. Eind 2017 is de afvalkalender 2018 opnieuw op adres verstuurd. Hier zijn echter een behoorlijk aantal negatieve reacties op gekomen. De afvalkalender in papieren vorm wordt gezien als verspilling van papier en geld. Veel inwoners maken inmiddels gebruik van de app AfvalWijzer (zie hieronder) waar men veel informatie rondom afvalinzameling en verwerking terug kan vinden.

7.3. App AfvalWijzer

Inwoners kunnen de gratis app downloaden (AfvalWijzer) die hen herinnert aan de juiste ophaaldagen. Het gebruik van de app wordt door de inwoners goed gewaardeerd. Dit is terug te zien in het aantal downloads en actieve gebruikers. In het jaar 2017 is in totaal 192.197 keer gebruik gemaakt van deze digitale faciliteit. Onderstaande grafiek geeft per gebruikersgroep het gebruik over de jaren (2012 tot en met 2017) weer. Opvallend is de grote stijging in het gebruik na vaststellen van het nieuwe afvalbeleid door de gemeenteraad in 2016.

Binnen de app 'AfvalWijzer' bestaat de mogelijkheid om zogenaamde 'pushberichten' naar de gebruikers te sturen. Ook kan men binnen de app, onder het kopje 'Afval ABC' teruglezen op welke manier de verschillende afvalstromen aangeboden kunnen worden.

N.B. Inmiddels wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een verbeterde app. De nieuwe app heeft dezelfde faciliteiten als AfvalWijzer. Nieuw is dat er ook e-diensten van ACV mee geregeld kunnen worden. Enkele voorbeelden zijn het aanvragen van een nieuwe milieupas, het ophalen van grof vuil of het doorgeven van een melding. Daarmee neemt de dienstverlening verder toe.

7.4. Media aandacht

Afval is emotie, raakt iedereen en is vaak in het nieuws. Over de nieuwe manier van afvalinzameling zijn in 2017 dan ook veel artikelen verschenen in De Gelderlander, Hoog en Laag en Rijn en Veluwe en op social media. Ook diverse politieke partijen hebben op hun website en via Twitter en Facebook gecommuniceerd over de nieuwe manier van inzamelen.

Omdat wijzigingen in het in het begin altijd een gewinning met zich mee brengen werd het afval regelmatig aangeboden op de verkeerde dag. Dit heeft zelfs geleid tot landelijke aandacht voor Renkum in De Telegraaf van 10 januari 2017. Ook het RLT4 programma 'Editie NL' heeft in de uitzending van 10 januari 2017 een artikel gewijd aan de Renkumse afvalinzameling. Een dag later heeft Omroep Gelderland een lange radio uitzending aan de afvalinzameling in Renkum gewijd. De oorzaak van alle commotie was dat de inwoners het PMD, vanuit gewoonte, op de verkeerde dag aan de straat zetten. Het gevolg hiervan was een stormvloed aan klachten via diverse kanalen.

Medio maart 2017 trad gewinning en acceptatie van het nieuwe systeem op. Inwoners raakten gewend aan het beter scheiden van afval en aan de ophaaldagen. Vanaf dat moment nam het aantal klachten iedere maand af.

Uit ervaring bij andere gemeenten blijkt dat iedere wijziging van afvalinzameling kan rekenen op weerstand. Na een periode van gewenning wordt de nieuwe inzameling echter vaak als een verbetering gezien. Recent onderzoek van Maurice de Hond over wat Nederlanders van afval weten, kunnen en vinden, geeft aan dat 70% van de Nederlanders het hier mee eens is.

8. Handhaving

Een voorwaarde voor het invoeren van een nieuwe manier van het inzamelen van afval is dat het zogenaamde 'flankerend beleid' op orde is. Bij verkeerd afvalgedrag dient daarop geanticipeerd te worden om erger te voorkomen. In de gemeente Renkum is er voor gekozen om hierbij gebruik te maken van de Schone Buurt Coaches die samenwerken met de gemeentelijke BOA's. Van verkeerd aangeboden afval wordt geprobeerd de dader te achterhalen. In de praktijk blijkt dat in ongeveer 30% van de gevallen een dader te achterhalen is. De dader is bezocht

met de mededeling dat verkeerd aanbieden van afval niet de bedoeling is. Hiervan is een administratie bijgehouden zodat bij herhaling stevigere stappen gezet kunnen worden. In de meeste gevallen is er sprake van onbekendheid met het nieuwe systeem. Ook komt het voor dat men de milieupas vergeten is, er een storing in de container is opgetreden en men blijkbaar van mening is dat een ondergrondse container dé plek is om afval achter te laten.

Er blijkt lang niet altijd sprake van onwil of opzet te zijn. Door de BOA's en de Schone Buurt Coaches zijn inmiddels op meer dan 400 adressen gesprekken gevoerd met bewoners over verkeerd afvalgedrag. Dit levert vaak goede resultaten op. Vaak is het geven van aandacht aan verkeerd afvalgedrag al aanleiding om het voortaan beter te doen. Hierdoor zijn er relatief weinig bekeuringen uitgedeeld maar is desondanks sprake van een relatief schone buitenruimte. De Schone Buurt Coach is ook in het weekend actief en lost dan zelfstandig storingen aan de ondergrondse containers op. Bewoners geven aan hier zeer tevreden over te zijn. Immers, een bijgeplaatste afvalzak heeft vaak tot gevolg dat er meer wordt bijgezet.

9. Grof huishoudelijk afval

Een onderdeel van de nieuwe manier van afvalinzameling is dat gratis laten ophalen van grof huishoudelijk afval niet meer mogelijk is. In de gemeente Renkum is gekozen voor een relatief laag bedrag waarvoor het grof afval aan huis opgehaald wordt: € 20,- Daar tegenover staat dat inwoners zonder extra kosten, via ACV, een aanhanger kunnen reserveren om grof vuil zelf naar 'Veentjesbrug' te brengen. Van deze mogelijkheid is regelmatig gebruik gemaakt. Over heel 2017 zijn de aanhangers 631 keer geleend.

Het aantal meldingen voor het ophalen van grof vuil is sinds januari 2017 sterk afgenomen zonder dat dit heeft geleid tot meer dumpingen van grof afval in de openbare ruimte. In onderstaande tabel is het aantal meldingen van grof afval verwoord ten opzichte van dezelfde periode in het jaar 2016. In totaal is 2.812 keer minder vaak grof vuil aan huis opgehaald. Dit komt neer op een afname van maar liefst 88%.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	Totalen
2016	163	181	287	219	335	324	269	329	254	268	301	258	3.188
2017	25	26	44	29	36	38	36	48	34	22	27	11	376

9.1. Afvalbrenngstation Veentjesbrug

Het gevolg van het minder vaak ophalen van grof huishoudelijk afval is het aantal bezoeken aan afvalbrenngstation 'Veentjesbrug' toegenomen. Hier is vooraf op geanticipeerd door de opengingstijden te verruimen. Sinds 2017 jaar kan men daarom al vanaf 8.00 uur terecht op het afvalbrenngstation (voorheen vanaf 10.00 uur). Ook de hoeveelheid afval dat op het afvalbrenngstation wordt aangeboden neemt toe.

Onderstaande tabel geeft per maand de toename van het bezoek aan het afvalbrenngstation weer.

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totalen
2016	1.495	2.130	2.728	3.308	3.152	3.109	3.664	3.551	2.998	3.072	2.627	3.705	35.539
2017	2.208	2.626	4.317	3.600	3.672	3.355	4.005	4.089	3.211	3.407	2.907	3.454	40.851

In totaal is het afvalbrenngstation 5.312 keer vaker bezocht dan in 2016. Dit is een toename van 15% ten opzichte van het jaar 2016.

Inwoners krijgen met de milieupas 12 keer per jaar met de auto toegang tot het afvalbrenngstation. Komt men vaker naar het afvalbrenngstation dan kan men tegen betaling van een bedrag van € 10,- alsnog het terrein op. Met 12 'gratis' bezoeken per jaar is dit in vergelijking met andere gemeenten een bijzonder luxe voorziening. Het kan zelfs leiden tot afvaltoerisme van inwoners van buurgemeenten. Omdat ook de verwerkingskosten van grof huishoudelijk afval hoog zijn wordt geadviseerd om het aantal van 12 'gratis' aanbiedingen te verlagen. Hiermee wordt de druk op het afvalbrenngstation verlaagd en kan daarnaast een afname van grof vuil bewerkstelligen. Ook ligt een verlaging meer in lijn met het principe 'de vervuiler betaalt'. Bezoekers die zonder auto het terrein opkomen hebben overigens onbeperkt toegang. Het gaat dan om bezoekers die bijvoorbeeld een zak PMD of kleine hoeveelheden KCA afgeven.

10. Bijeffecten

10.1. Zwerfafval

Voorafgaand aan de invoering van het nieuwe systeem bestond de vrees dat de wijzigingen in afvalbeleid zouden leiden tot een forse toename van zwerfafval, bijplaatsingen en dumpingen. In de praktijk valt dit enorm mee. Dit blijkt zowel uit de meldingen die hierover bij de gemeente binnen komen, eigen waarneming van medewerkers en de bevindingen van de stichting 'Zes Dorpen Schoon'. Ook in de gemeentelijke bossen is geen significante stijging van het aantal dumpingen waargenomen.

In de gemeente Renkum zijn de meeste buurten inmiddels geadopteerd door verenigingen, clubs, scholen etc. Zij maken tegen een kleine vergoeding de buurt 4 keer per jaar vrij van zwerfafval. Dit draagt niet alleen bij aan een schone leefomgeving maar ook aan een grotere betrokkenheid bij de buurt en het onderkennen van het belang van het voorkomen van zwerfafval.

Daarnaast zijn met verschillende huismeesters en betrokken bewoners van appartementen afspraken gemaakt dat zij zwerfafval met een speciale afvalpas mogen aanbieden in de ondergrondse containers. Hierdoor blijft de omgeving schoon en de betrokkenheid bij de omgeving groot. Deze speciale zwerfafvalpas wordt gewaardeerd.

De eerste acht maanden van 2017 was de tweewekelijkse inzameling van PMD een punt van zorg. Dit zorgde voor veel aangeboden PMD voorafgaand aan de ophaaldagen. Kapotte PMD zakken zorgden er vervolgens voor dat PMD afval zich kon verspreiden. Tijdens harde wind verwaaide het PMD wat tot de nodige ergernis leidde. Nadat vanaf september 2017 het PMD wekelijks werd ingezameld zijn de klachten rondom de inzameling van PMD verstomd. Wel blijft de keuze om met zakken in te zamelen een punt van zorg tijdens onstuimig weer.

10.2. PMD inzameling bij hoogbouw

Zoals uit de tabel onder hoofdstuk 3 blijkt is het aanbod aan PMD sinds 2016 enorm toegenomen. Ten opzichte van het jaar waarin het nieuwe afvalbeleid is verwoord (2015) is de stijging nog groter. De inzamelfrequentie bleef aanvankelijk gelijk (twee-wekelijks). Voor met name bewoners van hoogbouw is het lastig en niet praktisch om PMD zo lang in huis op te slaan. Het gevolg hiervan is dat PMD vaak al ver voor de inzameldag aan de straat werd gezet. Dit zorgde voor een ongewenst en rommelig straatbeeld en veel klachten. Ook zorgt het voor meer zwerfafval door kapot gescheurde zakken. Hoewel de Schone Buurt Coaches (zie punt 6) veel aandacht en energie gestoken hebben in het op de juiste dag aanbieden van PMD, lukte het niet om PMD van de straat te houden. Inwoners gaven aan bereid te zijn om afval te scheiden maar dat een tweewekelijkse inzamelfrequentie van PMD te beperkt is. Dit speelt in sterkere mate bij hoogbouw. Vanaf september 2017 is de inzamelfrequentie verhoogd naar een keer per week en zijn bovengenoemde problemen sterk verminderd.

10.3. Afval van niet-huishoudens

De gemeentelijke taak beperkt zich tot de inzameling van het afval van huishoudens. Huishoudens betalen daarvoor afvalstoffenheffing. Tot eind 2016 waren er diverse bedrijven en winkels die meeliftten op de huishoudelijke afvalinzameling. Met het nieuwe systeem is dat voor zowel restafval als gft+e niet meer mogelijk. De reden hiervan is dat iedere kliko is voorzien van een chip die gekoppeld is aan een adres waarvoor afvalstoffenheffing wordt betaald. Hetzelfde geldt voor het gebruik van de milieupas voor de toegang tot de ondergrondse containers.

10.4. Basisadministratie

In de communicatie naar de inwoners bleek dat de basisadministratie van de gemeente niet altijd op orde was. Grondgebonden woningen stonden bijvoorbeeld geregistreerd als hoogbouw of andersom. Ook kon het voorkomen dat woningen waren samengevoegd of juist gesplitst zonder dat dit bij de gemeente gemeld is. Als gevolg van de nieuwe manier van afvalinzameling is hier een inhaalslag op doorgevoerd.

10.5. Openbare afvalbakken

Het aanbod van afval in de openbare afvalbakken neemt toe. Helaas zien sommige inwoners in de openbare afvalbakken een mogelijkheid om huishoudelijk afval naar toe te brengen om zo te bezuinigen op de kosten van afval. Dit is uiteraard niet de bedoeling. De openbare afvalbakken zijn immers bedoeld voor afval dat buiten een huishouden ontstaat. Op plaatsen waar dit regelmatig gebeurt zijn de afvalbakken voorzien van een sticker met de mededeling dat huisvuil niet in de openbare afvalbak hoort. Ook is op een aantal locaties een zogenaamde 'verkleiner' aangebracht zodat het moeilijker wordt huishoudelijk afval in de openbare prullenbak te doen. Deze aanpak leidt tot aanzienlijk minder huishoudelijk afval in de openbare afvalbakken.

10.6. Inzameling oud papier en karton

Sinds de invoering van het nieuwe afvalbeleid neemt het aanbod van oud papier en karton toe. Door de financiële prikkel voor restafval zijn inwoners eerder bereid restafval en herbruikbare grondstoffen zoals papier en karton beter te scheiden. Ook zien veel inwoners in dat het gebruik van de vrijwillige kliko voor oud papier een handig inzamelmiddel is. Daarnaast is het voor de inzamelaars prettiger en veiliger om papier in te zamelen met kliko's. Dit voorkomt bijvoorbeeld blessures zoals rug- en knieklachten. Ruim 800 adressen hebben afgelopen jaar een aparte papierkliko aangevraagd bij ACV. Binnen het project is hier rekening mee gehouden. Het totaal aantal aan papierkliko's bij huishoudens bedraagt nu ruim 7.000 stuks.

10.7. Afwijkend afvalgedrag

Binnen de gemeente kennen we enkele aandachtsgebieden. Dit zijn hoogbouwcomplexen waarbij het 'afvalgedrag' van de bewoners van oudsher te wensen over laat. In deze aandachtsgebieden blijkt dat er een aantal adressen zijn die geen afval aanbieden bij de ondergrondse containers. Dit kan betekenen dat men geen afval veroorzaakt of het elders aanbiedt. Ook komt het voor dat bewoners de milieupas kwijt zijn.

Daarnaast zijn er ook een aantal adressen die juist opvallend veel afval aanbieden in de ondergrondse containers. Zij brengen per maand meer dan 20 zakken naar de ondergrondse container. De oorzaak hiervan kan onbekendheid met het systeem of de Nederlandse taal zijn. Ook kan het zijn dat het gaat om inwoners die vrijstelling hebben van afvalstoffenheffing en daardoor menen ongelimiteerd afval te kunnen aanbieden. In het kader van de privacy is hier geen nader onderzoek naar gedaan.

10.8. Bijplaatsingen naast ondergrondse containers

Na de uitbreiding van de ondergrondse containers voor restafval zijn er in totaal 87 ondergrondse containers voor restafval in de gemeente Renkum. Bij de meeste containers ontstaan nauwelijks problemen. Wel zijn er vijf locaties waar de bewoners af en toe afvalzakken of ander afval naast de container zetten. Dit probleem is overigens niet typisch Renkums maar speelt in heel Nederland. Indien de dader te achterhalen is wordt deze bezocht door de Schone Buurt Coaches of de BOA's. Tijdens de dagelijkse rondgang van de Schone Buurt Coach wordt snel op deze bijplaatsingen gereageerd. Ook op meldingen wordt adequaat actie ondernomen. Het probleem van bijplaatsingen staat overigens los van het nieuwe systeem. Dit gebeurde in het verleden ook.

10.9. Vermindering van afvalaanbod

De totale hoeveelheid aangeboden huishoudelijk afval was in 2017 minder dan voorgaande jaren. Over heel 2017 is 16.193 ton afval ingezameld. In het jaar 2016 was dit nog 17.387 ton. Een afname van 1.194 ton (7%). Dit effect speelt ook bij andere gemeenten waarbij een financiële prikkel is ingesteld. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn:

- * Composterende van gft+e op eigen terrein.
- * Preventief inkoopgedrag. Men houdt bij de aanschaf van spullen rekening met het voorkomen van afval. Voorbeelden zijn het achterlaten van verpakking bij de winkelier of het afslaan van plastic draagzakjes. Ook kan een keuze voor statiegeldflessen hieraan bijdragen.
- * Men neemt het afval mee naar het werk of een gemeente waar men zonder financiële prikkel het afval inzamelt (afvaltoerisme).
- * Men laat het huishoudelijk afval achter in openbare prullenbakken.
- * Betere bewustwording van het voorkomen van afval door spullen te hergebruiken, repareren, naar kringloopwinkels brengen en het voorkomen van voedselverspilling.
- * Gebruik van de bedrijfscontainer van huishoudens die een bedrijf aan huis hebben.
- * Door het gebruik van gechipte kliko's liften bedrijven niet meer gratis mee met de huishoudelijke afvalinzameling.

11. Klachten en meldingen

Nadat in januari 2016 het besluit is genomen om over te stappen naar een andere manier van inzamelen van afval zijn zowel per telefoon, post, email en social media veel vragen gesteld door de inwoners. Deze reacties waren zowel positief als afwijzend. Veel inwoners zagen de nieuwe afvalinzameling niet als een verbetering. Door hen werd het vooral gezien als een verlaging van het serviceniveau. Vanaf 1 januari 2017 nam het aantal klachten fors toe. Door iedere klacht serieus te behandelen en daarnaast het geven van informatie ter plaatse zijn veel bezwaren langzamerhand verdwenen. Met name de persoonlijke aandacht voor de bezwaren heeft goed gewerkt. Vooral de inzet van de Schone Buurt Coaches heeft goed gewerkt.

12. Projectkosten

Om de wijzigingen in de inzameling te kunnen doorvoeren is een investering noodzakelijk geweest. De raad heeft hiervoor in januari 2016 een investeringskrediet van in totaal € 1.150.000,- beschikbaar gesteld. Dit krediet is aangewend voor de o.a. aanleg van nieuwe ondergrondse containers en de aanschaf van nieuwe kliko's. Daarnaast is € 150.000,- uit de afvalstoffenbegroting ingezet voor de projectkosten. Het gehele project is uitgevoerd binnen de middelen die daarvoor door de raad beschikbaar zijn gesteld. Op het moment van schrijven van deze evaluatie is het krediet nog niet volledig aangewend. Naar verwachting wordt het restant o.a. benut om het scheiden van afval bij, met name hoogbouw, beter te faciliteren.

13. Afvalstoffenheffing

Met de invoering van het nieuwe systeem is de inning van de afvalstoffenheffing anders dan voorheen. Inwoners worden aangeslagen voor een basistarief, waarvan de hoogte wordt bepaald op basis van gezinsgrootte. Daarnaast betalen zij een variabel tarief voor het aantal keer dat restafval wordt aangeboden. Door deze twee bedragen bij elkaar op te tellen wordt het totale bedrag aan afvalstoffenheffing bepaald. Hierbij geldt het principe van 'de vervuiler betaalt'. Inwoners die veel restafval aanbieden betalen daardoor een hoger bedrag aan afvalstoffenheffing dan inwoners die afval beter scheiden en daardoor minder vaak restafval aanbieden. Via het online afvalportaal hebben inwoners inzage in hun eigen restafvalaanbod. Zij kunnen gedurende het jaar een inschatting maken van de variabele kosten.

Zoals vermeld in hoofdstuk 5.3 is minder vaak restafval aangeboden dan vooraf werd verwacht. Gemiddeld is de kliko voor restafval 6 tot 7 keer per jaar geleegd. Ook inwoners die gebruik maken van ondergrondse containers hebben minder restafval aangeboden van waarvoor rekening mee is gehouden. Als gevolg hiervan zijn de inkomsten op het variabele deel van de afvalstoffenheffing lager uitgevallen dan geraamd. Daarom is het basistarief voor het jaar 2018 verhoogd. Omdat inwoners inmiddels gewend zijn aan het scheiden van afval is de verwachting dat een stijging van het afvalaanbod niet aan de orde is. Door de keuze voor een relatief hoog basisbedrag en een laag variabel tarief zijn de financiële effecten beperkt. In Renkum wordt 86% van de inkomsten op de afvalstoffenheffing bepaald door het basistarief en 14% door het variabele tarief.

13.1. Variabele tarieven

De hoogte van het variabele tarief is bepaald op € 5,00 voor een kliko van 240 liter en € 3,00 voor een kliko van 140 liter. Deze relatief lage bedragen zorgen voor een hogere acceptatie van het systeem en daardoor voor minder ongewenst gedrag. Voorbeelden van ongewenst gedrag zijn het dumpen van afval in de bossen en parken of restafval aanbieden in de gft+e kliko.

Het aanbieden van restafval in de ondergrondse containers is bepaald op € 0,50 voor een pedaalemmerzak van 30 liter en € 1,00 voor een vuilniszak van 60 liter. Omdat bewoners van hoogbouw zijn vrijgesteld van het scheiden van gft+e is in dit tarief een korting verwerkt. Ook deze relatief lage bedragen zorgen voor een hogere acceptatie van het systeem en daardoor voorkomt het bijplaatsingen bij ondergrondse containers. De hoogte van de variabele tarieven heeft overigens nauwelijks tot klachten bij de inwoners geleid. Het verdient aanbeveling om de variabele tarieven voorlopig ongemoeid te laten. Een sterkere financiële prikkel leidt tot een hogere kans op het hierboven omschreven ongewenst gedrag. Dit weegt niet op tegen de beperkte 'beloning' voor inwoners die het afval juist bijzonder goed scheiden en daardoor nauwelijks restafval aanbieden. Daar staat tegenover dat inwoners die het afval juist erg goed scheiden minder 'verdienen' aan hun goede gedrag.

13.2. Basistarieven

De basistarieven zijn bepaald op basis van gezinsgrootte en vermeld in onderstaande tabel. Ter informatie zijn hierin ook de tarieven van 2018 vermeld.

Huishouden	tarief 2017	tarief 2018	Verhoging in %
1-persoon	181,00	195,4	7,9%
2-persoons	194,70	212,8	9,3%
3-persoons of meer	211,40	232,9	10,2%

13.3. Totale afvalstoffenheffing per huishouden

Het blijkt dat gemiddeld de klike's 6 tot 7 keer per jaar aan de straat zijn gezet. Hoewel het om gemiddelden gaat is met deze aantallen een berekening te maken van de gemiddelde afvalstoffenheffing per huishouden. Onderstaande tabellen geven aan wat per gezinssamenstelling de besparing is op de afvalstoffenheffing ten opzichte van het jaar 2016. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de verschillende klike-formaten en dat een klein gezin minder afval aanbiedt dan een groter gezin.

140 liter klike voor restafval						
Huishouden	vast tarief	Variabel tarief	Aantal aanbiedingen	Totale ASH 2017	ASH 2016	Besparing
Eenpersoon	181,00	3,00	4	193,00	219,40	26,40
Tweepersoons	194,70	3,00	7	215,70	250,00	34,30
Driepersoons	211,40	3,00	9	238,40	280,70	42,30

240 liter klike voor restafval						
Huishouden	vast tarief	Variabel tarief	Aantal aanbiedingen	Totale ASH 2017	ASH 2016	Besparing
Eenpersoon	181,00	5,00	4	201,00	219,40	18,40
Tweepersoons	194,70	5,00	7	229,70	250,00	20,30
Driepersoons	211,40	5,00	9	256,40	280,70	24,30

14. Enquête via inwonerspanel 'Renkum Spreekt'

Vanaf eind juni 2018 is via het inwonerspanel de mening van de inwoners gevraagd over de nieuwe inzameling. Van de in totaal 1.032 panelleden hebben 774 inwoners de vragenlijst ingevuld. Dit aantal is representatief voor de hele gemeente. De volledige rapportage van het onderzoek is als bijlage aan deze evaluatie toegevoegd.

Doe mee met ons inwonerspanel

Vindt u dat er iets beter of anders kan in de gemeente Renkum? Of heeft u ideeën over onze dienstverlening, onze afvalinzameling of andere actuele onderwerpen? Meld u dan aan voor het digitale inwonerspanel Renkum Spreekt en help mee uw leefomgeving te verbeteren. Al bijna duizend inwoners gingen u voor!

Aanmelden in drie eenvoudige stappen

1. Ga naar www.renkumspreekt.nl.
2. Klik op 'Inschrijven' en vul uw gegevens in.
3. Zodra er een onderzoek start, ontvangt u per e-mail de uitnodiging om mee te doen.

Ontvangt u de vragenlijsten liever op papier? Dat kan. Geef dan uw adres door aan onderzoek- en adviesbureau Moventem. Bel (0575) 760 227.

Vragen over afvalinzameling

Eind juni starten wij een onderzoek over afvalinzameling in de gemeente Renkum. Wij zijn benieuwd naar de ervaringen die u heeft met de nieuwe manier van afval inzamelen en uw ideeën voor verbetering. Door uw mening te geven, helpt u ons de afvalinzameling en -scheiding verder te verbeteren. Doet u ook mee?

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn dat er een hoge mate van tevredenheid aanwezig is over de Renkumse afvalinzameling. Maar liefst 88% van de respondenten is (zeer) tevreden over de papierinzameling. Ten aanzien van gft+e is het 84%, PMD 82% en voor restafval 74%. Ook geeft men aan zeer tevreden te zijn over het afvalbrengrstation 'Veentjesbrug': 85%. Van de respondenten geeft 92% aan bekend te zijn met wat naar het afvalbrengrstation gebracht kan worden. Voor wat betreft de meest geschikte manieren om informatie te zoeken en te krijgen over de afvalinzameling scoren de afvalapp en het gemeentenuws (Rijn en Veluwe) hoog. Het milieu is voor de respondenten de belangrijkste reden om afval te scheiden. Andere redenen zijn dat het een kleine moeite is en dat het ruimte spaart in de restafvalcontainer. Slechts 5% van de respondenten geeft aan geen afval te scheiden omdat men er geen zin in heeft. Om inwoners te stimuleren afval nog beter te scheiden worden meer voorlichting over hoe, nut en noodzaak én meer handhaving genoemd.

15. Benchmark huishoudelijk afval 2017

Jaarlijks organiseert Rijkswaterstaat samen met de NVRD een Benchmark Huishoudelijk Afval. De gemeente Renkum heeft deelgenomen aan de benchmark over het jaar 2017. Hierdoor ontstaat een goed beeld hoe Renkum zich verhoudt tot andere gemeenten. In deze benchmark worden gemeenten onderverdeeld naar een viertal stedelijkheidsklassen en op basis daarvan met elkaar vergeleken. De prestatiegebieden waarop de gemeenten met elkaar worden vergeleken zijn: Milieu, Dienstverlening, Kosten en Vaardigheden.

15.1 Milieu

Binnen het prestatiegebied 'Milieu' heeft Renkum het uitstekend gedaan. Van gemeenten met dezelfde stedelijkheidsklasse ligt de hoeveelheid fijn restafval gemiddeld op 169 kg/inwoner. In Renkum gaat het om 81 kg/inwoner. Daarmee scoort Renkum het best van alle 32 deelnemende gemeenten uit dezelfde stedelijkheidsklasse. Ten aanzien van grof huishoudelijk afval is het gemiddelde van de benchmark 24 kg/inwoner. In Renkum gaat het om 40 kg/inwoner. Hiermee doet Renkum het slechter dan het gemiddelde van de benchmark. Het totale afvalscheidingspercentage komt voor Renkum uit op 77%. Het gemiddelde scheidingspercentage van de benchmark komt uit op 62%.

15.2 Kosten

De inzamelkosten liggen in de gemeente Renkum met € 113,- per huishouden hoger dan het gemiddelde van de benchmark: € 105,-. Deze hogere kosten hebben te maken een hoger serviceniveau (meer ophaalrondes) ten opzichte van de overige gemeenten. In Renkum wordt het afval vaker opgehaald dan het gemiddelde van de benchmark. Onderstaande tabel geeft per afvalstroom de jaarlijkse inzamel frequentie aan ten opzichte van de benchmark.

Fractie	Renkum	Benchmark	Vershil
PMD *	34	22	12
Papier en Karton	12	14	-2
Fijn restafval	17	23	-6
gft+e	42	27	15
Totaal	105	86	19

* Opmerking: PMD wordt vanaf september 2017 wekelijks ingezameld.

De kosten van verwerking van afvalstoffen zijn in Renkum exact gelijk met de benchmark: € 51,-. Opvallend is dat de indirecte kosten in Renkum hoger zijn dan de benchmark. De reden hiervan is dat deze kosten in andere gemeenten vaak op een andere manier in de begroting worden opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn personeelskosten, taakstellingen en inningskosten.

15.3 Dienstverlening

Het dienstverleningsniveau wordt in de benchmark gekwantificeerd met behulp van een vragen-score methodiek. Afhankelijk van de inzamelingsfrequentie, voorzieningsdichtheid en het aantal huishoudens dat gebruik kan maken van de service worden scores toegekend. Hieruit blijkt dat Renkum met het ophalen van de fracties gft+e, PMD en fijn restafval goed scoort. Voor textiel en oud papier doet Renkum het minder.

Het aantal glascontainers is vergelijkbaar met de benchmark. In Renkum zijn verder minder textielcontainers en maken minder huishoudens gebruik van het afvalbrengstation. Het aantal openingsuren van het afvalbrengstation is in Renkum hoger dan de benchmark.

15.4. Regievaardigheden

De mate waarin beleid wordt geformuleerd en geëvalueerd wordt bepaald onder het kopje beleidsregie. Hierin doet Renkum het beter dan de benchmark.

Burgerregie is de mate waarin de inwoners worden betrokken bij de beleidsontwikkeling en uitvoering. Hierin scoort Renkum bovengemiddeld.

Informatiesturing is, de mate waarin op basis van identificatie en registratie managementinformatie wordt gegenereerd en bijsturing plaatsvindt. Ook hierin doet Renkum het beter dan gemiddeld.

16. Toekomstbestendigheid

Anderhalf jaar na invoering van de nieuwe manier van inzamelen kan geconcludeerd worden dat de nieuwe manier van het inzamelen van afval een succes is. De doelstelling uit het 'Coalitieakkoord 2014-2018', om de VANG doelstelling van 75% afvalscheiding al in 2018 te realiseren, is behaald.

Ook de cijfers van het jaar 2018 laten op het moment van schrijven van deze evaluatie een vergelijkbaar resultaat zien. Hiermee loopt Renkum voor op landelijke VANG-doelstelling (75% afvalscheiding voor het jaar 2020). Een resultaat om trots op te zijn!

Voor het jaar 2025 heeft het Rijk de VANG-doelstelling verder aangescherpt naar maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar. Hiermee wordt een belangrijke impuls gegeven aan het vormgeven van de circulaire economie. Om in de toekomst te komen tot deze doelstelling of een afvalloze gemeente is echter opnieuw een beleidswijziging noodzakelijk. Het huidige beleidsplan heeft een looptijd tot 2021. Dit betekent dat vanaf 2020 een nieuw beleidsplan wordt opgesteld. Hierin wordt een groeipad opgenomen om te komen tot een doelstelling van 30 kg restafval per inwoner per jaar.

17. Conclusies invoering nieuwe inzameling

- a. Het nieuwe afvalbeleid heeft geleid tot de afvalscheidingsdoelstelling van 75%.
- b. De combinatie van een financiële- en een serviceprikkel voor restafval levert een grote bijdrage aan de bewustwording en bereidheid tot het scheiden van afval en grondstoffen.
- c. Er is maatwerk verricht om afvalscheiding voor alle doelgroepen te faciliteren
- d. Er is maatwerk verricht zodat kwetsbare groepen niet met hoge kosten te maken krijgen.
- e. Er is geen sprake van een forse toename van zwerfafval en dumpingen.
- f. Inwoners hebben in overgrote mate de nieuwe inzameling geaccepteerd.

Er zijn een aantal bij-effecten zowel in positieve als negatieve zin.

Negatief zijn:

- * Inwoners van hoogbouw moeten meer moeite doen om gft+e te scheiden.
- * Meer huishoudelijk afval in openbare prullenbakken.
- * Met de gangbare manieren van communicatie wordt niet iedereen bereikt.
- * Het veranderen van de vertrouwde ophaaldagen en -tijden heeft vooral in het begin bij een deel van de inwoners tot onduidelijkheid geleid.

Positief zijn:

- * Er is draagvlak voor bereidheid tot het scheiden van afval.
- * Doordat inwoners in hoogbouw samen werken bij de inzameling van o.a. gft+e en het voorkomen van zwerfafval neemt de sociale cohesie toe.
- * Het gratis meeliften van niet-huishoudens op de gemeentelijke afvalinzameling is sterk verminderd.
- * Het totale afvalaanbod is gedaald.
- * Doordat er meer papier wordt gescheiden is de opbrengst voor de inzamelende verenigingen hoger.
- * De meeste inwoners betalen een lager bedrag aan afvalstoffenheffing.
- * De inzet van Schone Buurt Coaches leidt tot meer acceptatie van de wijzigingen.

18. Mogelijkheden tot kostenbesparing

Tijdens de behandeling van de gemeentebegroting op 8 november 2017 heeft de gemeenteraad het college per motie opgedragen om met voorstellen te komen om een verdere stijging van de afvalstoffenheffing per 2019 te beperken tot ten hoogste het inflatieniveau. Als uitgangspunt hierbij is genoemd om geen veranderingen aan te brengen in de huidige manier van gescheiden afval inzamelen en het type afval dat wordt opgehaald. De volgende opties zijn daarvoor mogelijk.

18.1. Verlagen inzamelfrequentie gft+e

De huidige inzamelfrequentie is 42 keer per jaar. Dit is een wekelijkse inzameling met uitzondering van de drie wintermaanden december, januari en februari. In de wintermaanden wordt het gft+e iedere maand opgehaald. Uit de benchmark blijkt dat Renkum een hoger serviceniveau hanteert dan het gemiddelde van de benchmark: 42 om 27. Verreweg de meeste gemeenten halen gedurende het hele jaar om de twee weken gft+e op. Dit komt neer op 26 keer per jaar. Het gedurende het kalenderjaar wisselen van inzamelfrequentie levert in sommige gevallen onduidelijkheid bij de inwoners op. Met name de overgang van wekelijks naar maandelijks wordt door een aantal inwoners als vervelend ervaren. Communicatief blijkt deze keuze lastig uit te leggen. Een veel gehoord argument is dat met name in december de tuinen nog vol met bladafval liggen en men het niet aan kan bieden. Dit pleit voor een hogere inzamelfrequentie in de

wintermaanden. Met de invoering van een 2-wekelijkse inzameling wordt hier gehoor aan gegeven. Een risico van het verlagen van de inzamelfrequentie buiten de wintermaanden is dat dit ervaren kan worden als een serviceverlaging. Vooral inwoners met grote tuinen kunnen krijgen hier mee te maken. Daar tegenover staat dat men een extra gft+e klike kan aanvragen bij ACV. Daarnaast bestaat bij een lagere inzamelfrequentie in de warme zomermaanden meer kans op overlast door stank, maden en fruitvliegjes. Het is daarom van belang om hierover goede oplossingen te communiceren. Het aanpassen van de inzamelfrequentie naar 26 keer per jaar levert een besparing op de inzamelkosten op van ongeveer € 80.000,-

18.2 PMD inzamelen met klike's

In Renkum wordt PMD wekelijks ingezameld met transparante zakken. Door PMD bij grondgebonden woningen in te zamelen met klike's en de inzamelfrequentie te verlagen naar om de 3 weken is een besparing op de inzamelkosten van € 101.000,- te realiseren. Daar tegenover staat dat er een extra investering nodig is om alle grondgebonden woningen te voorzien van klike's. Met een prijs van € 37,50 per klike is hiermee een investering van € 431.000,- gemoeid. De jaarlijkse kapitaallasten hiervan zijn ongeveer € 51.000,- Hiermee is per jaar een jaarlijkse besparing op de inzamelkosten te halen van € 50.000,- Wordt gekozen voor in vier-wekelijkse inzamelfrequentie dan is de besparing zelfs € 90.000,- Gezien het grote aanbod aan PMD ligt een vier-wekelijkse inzameling niet voor de hand. Bij hoogbouw kunnen geen klike's uitgezet worden daarom wordt bij die locaties nog wel wekelijks met zakken ingezameld.

Een kanttekening hierbij is dat niet iedereen zit te wachten op een vierde klike in de achtertuin. Dit is vooral bij huishoudens met kleine tuintjes het geval. Toch wordt er ook regelmatig gevraagd wanneer de gemeente Renkum overstapt op PMD-klike's.

Een ander punt van aandacht is dat uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van PMD in klike's lager is dan van PMD in zakken. De oorzaak is dat het makkelijker is om in de klike verkeerd afval te doen. Dit is van invloed op de hoogte van de vergoeding die ontvangen wordt voor vermarkt materiaal. Een ander punt van zorg is dat de inzameling van PMD zakken door aangescherpte ARBO richtlijnen onder druk komt te staan. Beladers mogen dit belastende werk daardoor niet de hele dag doen. Dit leidt tot hogere inzamelkosten.

18.3. Verlagen inzamelfrequentie van restafval

In Renkum wordt restafval om de 3 weken ingezameld. Dit komt neer op 17 keer per jaar. Voor aanvang van de wijzigingen bestond er veel weerstand tegen de lagere inzamelfrequentie. In de praktijk blijkt dat de inwoners het afval beter scheiden dan verwacht en staat de gemiddelde klike om de 6 tot 7 weken aan de straat om leeggemaakt te worden. Dit betekent dat het aanbodpercentage per inzamelronde minder is dan 50%. Een verdere verlaging van de inzamelfrequentie is daarmee mogelijk. Uit de benchmark blijkt dat twee gemeenten al werken met een dergelijke inzamelfrequentie. Door de service op restafval verder te verlagen worden inwoners beter gemotiveerd afval te scheiden. Doordat de landelijke doelstelling voor restafval vanaf het jaar 2025 gesteld is op maximaal 30 kg/inwoner per jaar is een verdere verlaging van de inzamelfrequentie op termijn een serieuze optie. De financiële besparing die hiermee behaald wordt is echter gering. Dit omdat de verwachting is dat er meer klike's aan de weg worden gezet en daardoor meer inzet nodig is om alle klike's te legen. De te verwachten besparing is geraamd op € 25.000,- per jaar.

18.4. Wijzigen toegangsbeleid afvalbrengrstation

Inwoners uit de gemeente Renkum mogen met hun auto en op vertoon van de milieupas 12 keer per jaar het afvalbrengrstation betreden met grof huishoudelijk afval. Komt men vaker dan is het toegangstarief vanaf de 13^e keer € 10,-. Met 12 'gratis' bezoeken is het afvalbrengrstation een ruimhartige voorziening. Zeker in vergelijking met andere gemeenten. Het is dan ook de vraag of al het afval dat op het afvalbrengrstation wordt aangeboden afkomstig is uit Renkumse huishoudens. Ook blijkt dat het aantal openingsuren meer is dan het gemiddelde van de benchmark (47 uur om 39 uur). Tenslotte kunnen op het afvalbrengrstation 24 afvalstromen gebracht worden waar er maar 18 verplicht zijn. De duurste stroom betreft grof **restafval**. Uit de benchmark blijkt dat de kosten van het afvalbrengrstation, door het hoge serviceniveau, meer zijn dan van vergelijkbare gemeenten.

Om de kosten te verlagen zijn de volgende opties mogelijk:

1. Aantal 'gratis' bezoeken verlagen naar bijvoorbeeld 6 tot 9 keer per jaar. De verwachting is dat hierdoor minder grof afval 'gratis' wordt aangeboden.
2. Grof restafval alleen tegen betaling innemen.
3. Het aantal afvalstromen verminderen tot het wettelijk minimum. Grof restafval wordt dan niet meer gratis geaccepteerd en kan men tegen betaling aanbieden of brengen naar een particuliere verwerker.
4. Het aantal afvalstromen beperken. Voor de afvalstromen die niet meer ingenomen worden kan men ook terecht bij marktpartijen.
5. Het aantal openingsuren van het afvalbrengrstation verminderen. Bijvoorbeeld door één werkdag niet open te gaan.

18.5. Aanpassen kwijtscheldingsbeleid afvalaanbod

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtschelding van gemeentelijke belastingen aanvragen. Deze inwoner betalen nauwelijks voor het afvalaanbod (variabel tarief). Ook het basistarief wordt kwijtgescholden. Hier is voor gekozen omdat zij in de oude situatie geen afvalstoffenheffing betaalden. Met een systeem waarbij het principe 'de vervuiler betaalt' van toepassing is en er voor deze doelgroep nauwelijks een prikkel is om afval beter te scheiden is dit aan de overige inwoners lastig uit te leggen. Een versoering van de deze regeling is dan ook een optie. Hierdoor wordt men beter gemotiveerd om afval beter gescheiden en er minder restafval overblijft. Het huidige gemiddelde afvalaanbod kan hierbij als uitgangspunt genomen worden als drempel. Een exacte berekening van het bedrag dat deze maatregel op gaat leveren is niet bekend. Wel is duidelijk dat een versoering van de regeling mogelijk leidt tot meer motivatie om afval beter te scheiden. Daarnaast scheelt het in aantal kilogrammen te verbranden restafval.

19. Toekomstige ontwikkelingen

Hoewel deze evaluatie betrekking heeft op het jaar 2017 wordt toch met een vluchtige blik naar de toekomstige ontwikkelingen gekeken. Hieronder worden deze opgesomd.

19.1. Verbrandingstarief restafval.

Het contract dat de gemeente Renkum in MRA-verband (Milieu Regio Arnhem) heeft gesloten met Sita Re-Energy loopt eind 2019 af. Op dit moment wordt gewerkt aan de aanbesteding van een nieuw contract. De verwachting is dat het verbrandingstarief omhoog gaat. Dit is van invloed op de hoogte van de verwerkingskosten.

19.2. Verbrandingsbelasting

Omdat het restafval van de MRA-gemeenten net over de grens bij Coevorden wordt verbrand betalen de MRA-gemeenten nog geen verbrandingsbelasting. Het tarief hiervan is € 13,21 per ton. De staatssecretaris heeft per brief van 29 juni 2018 aangekondigd dat de verbrandingsbelasting omhoog gaat. Dit omdat in het regeerakkoord is afgesproken dat de opbrengst van de verbrandingsbelasting met € 100 miljoen omhoog gaat. Naar verwachting gaat het om een ruime verdubbeling van het huidige tarief. Daarnaast wordt in de brief vermeld dat het tarief ook geldt voor afval dat buiten Nederland wordt verbrand. Op dit moment wordt gewerkt aan de uitwerking van deze plannen. Het kabinet is voornemens de regeling per 1 januari in werking te laten treden. Op basis van de hoeveelheid restafval in Renkum over het jaar 2017 gaat het om een extra bedrag van bijna € 100.000,-. Dit bedrag wordt opgenomen in de afvalstoffenbegroting voor 2019.

19.3. Vergoedingen voor PMD

Elk jaar nemen de vergoedingen voor vermarkt PMD verder af. Dit is afgesproken in de raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022. In 2019 gaat dit bedrag verder omlaag. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe de vergoeding is na 2019. Naar verwachting komt hier later dit jaar duidelijkheid over.

19.4 Kwaliteit PMD

De verwerkers van PMD zijn strenger gaan controleren op de kwaliteit van het te sorteren PMD. Dit leidt tot afkeur bij de poort en tot hogere kosten. Afgekeurd PMD levert geen geld op maar moet alsnog naar de verbrandingsoven. In Renkum controleert ACV goed op de inhoud van de zakken. Wordt verkeerd materiaal aangetroffen dan wordt het PMD niet meegenomen en wordt de zak voorzien van een sticker met daarop de reden waarom de zak niet is meegenomen. De BOA's en de Schone Buurt Coaches komen in actie als de zak door de inwoner niet wordt weggehaald. Omdat het aanbod van Renkum samen met andere gemeenten wordt aangeboden bij de verwerker heeft deze aanpak maar deels effect. Met name het PMD van wijk-verzamelcontainers blijkt van slechte kwaliteit te zijn. Deze containers staan niet in Renkum.

20. Nawoord

Iedere gemeente in Nederland staat voor dezelfde uitdaging om het afvalscheidingspercentage van 75% te halen. Het staat iedere gemeente vrij hiervoor een eigen aanpak te kiezen. Dit leidt er toe dat er overal in het land verschillende systemen worden ingevoerd. Het ene systeem werkt beter dan het andere. Ook kan een bepaald systeem in gemeente A prima werken terwijl hetzelfde systeem in gemeente B leidt tot veel verzet. Een kant en klare oplossing is dan ook niet beschikbaar.

In Renkum zijn de inwoners in het voortraject zeer nauw betrokken geweest bij de wijzigingen. De uitvoering van het beleid is het gevolg van wat de inwoners zelf hebben aangegeven. Desondanks heeft ook de gemeente Renkum na de invoering de nodige weerstand ondervonden. Toch bleek na een gewenning van ongeveer 3 maanden dat de inwoners het nieuwe systeem accepteren en weten te waarderen. Ook de inzet van Schone Buurt Coaches is een onmisbare schakel gebleken om de wijzigingen aan de keukentafel uit te leggen. Dit heeft geleid tot meer begrip over het waarom van de wijzigingen en draagt bij tot acceptatie. Ook de relatief lage bedragen voor het aanbieden van restafval kunnen achteraf als een succes worden gezien. Gemeenten die kiezen voor hoge variabele tarieven belonen weliswaar de goede afvalscheiders beter maar krijgen tegelijk te maken met meer weerstand vanuit andere inwoners. Dit leidt tot ongewenst afvalgedrag en een lagere acceptatie van de wijzigingen. Het is dan ook riskant om het snijvlak tussen acceptatie en verzet te dicht te benaderen. Het NRC heeft 23 augustus 2018 een artikel gewijd aan het verzet van inwoners tegen het afvalbeleid van de gemeente. Dit artikel is als bijlage aan deze evaluatie toegevoegd.

Uit de benchmark Huishoudelijk Afval van Rijkswaterstaat en de NVRD over het jaar 2017 blijkt dat nog niet veel gemeenten aan de doelstelling van 75% afvalscheiding in het jaar 2020 voldoen. Renkum behoort met een scheidingspercentage van 77% tot de landelijke koplopers. Van de 32 gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheidsklasse heeft Renkum de hoogste score en als enige de VANG-doelstelling behaald. De uitdaging die voor ons ligt is om het behaalde succes te koesteren en waar mogelijk verder uit te bouwen. De landelijke VANG doelstelling voor de periode na 2025 is gesteld op 30 kg restafval per inwoner. Ter vergelijking, in het jaar 2017 produceerde iedere inwoner 111 kg restafval. Om hier te komen is nieuw beleid noodzakelijk. Het huidige afvalbeleidsplan loopt tot en met 2020. Dit betekent dat in 2020 gestart wordt met voorbereidingen van een nieuw afvalbeleidsplan voor de periode 2021 tot en met 2025.